

Acces și echitate
în învățământul superior
din România

Dialog cu elevii și studenții

Remus Pricopie
Valeriu Frunzaru
Nicoleta Corbu
Loredana Ivan
Alina Bârgăoanu

Redactor: Dan Flonta

Tehnoredactor: Cristian Lupeanu

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii Comunicare.ro, 2011

SNSPA, Facultatea de Comunicare și Relații Publice

Strada Povernei 6, București

Tel./fax: 021 313 58 95

E-mail: difuzare@comunicare.ro

www.editura.comunicare.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PRICOPIE, REMUS

Acces și echitate în învățământul superior din România. Dialog cu elevii și studenții/ Remus Pricopie, Valeriu Frunzaru, Nicoleta Corbu, Loredana Ivan, Alina Bârgăoanu – București: Comunicare.ro, 2011

ISBN 978-973-711-299-6

I. Frunzaru, Valeriu

II. Corbu, Nicoleta

III. Ivan, Loredana

IV. Bârgăoanu, Alina

37

001.891

Raportul de față a fost elaborat în cadrul proiectului POSDRU nr. 41506: „Instrumente și mecanisme de creștere și facilitare a accesului la învățământul superior bazate pe dezvoltarea parteneriatelor orizontale și verticale între instituții de învățământ, structuri centrale și locale ale sistemului educațional și actorii sociali/sectoriali”. Interpretările și opiniile exprimate în acest Raport sunt cele ale autorilor și nu angajează nicio altă instituție.

Cuprins

Lista tabelelor / 7

Lista figurilor / 9

1. Introducere / 13

2. Metodologie / 17

2.1. *Construirea chestionarelor / 17*

2.2. *Eșantionarea / 18*

3. Rezultatele cercetării. Elevii de liceu / 21

3.1. *Elevii de liceu – structura eșantionului / 21*

3.2. *Atitudinea elevilor față de școală / 23*

3.3. *Pregătirea elevilor pentru școală / 26*

3.4. *Riscul de abandon în rândul elevilor / 29*

3.5. *Continuarea studiilor la nivel universitar / 34*

3.6. *Cu cine se sfătuiesc elevii de liceu în alegerea facultății / 41*

3.7. *De ce anume țin cont elevii în alegerea unei facultăți / 47*

3.8. *Facultățile la care elevii de liceu vor să se înscrie / 52*

4. Rezultatele cercetării. Studenții din anul I / 57

4.1. *Studenții din anul I – structura eșantionului / 57*

4.2. *Atitudinea studenților față de școală / 59*

4.3. *Pregătirea studenților pentru școală / 61*

4.4. *Riscul de abandon în rândul studenților / 65*

4.5. *Continuarea studiilor la nivel postuniversitar / 69*

4.6. *Cu cine s-au sfătuit studenții în alegerea facultății / 72*

4.7. *De ce anume au ținut cont studenții în alegerea facultății / 77*

5. Concluzii / 83

Anexe

Anexa A. Studenți operatori de teren / 87

Anexa B. Eșantion elevi / 88

Anexa C. Eșantion studenți / 89

Anexa D. Chestionar adresat elevilor / 90

Anexa E. Chestionar adresat studenților / 100

Bibliografie / 111

Despre autori / 113

1. Introducere

Conform concluziilor Consiliului European din 12 mai 2009 cu privire la strategia Uniunii Europene (UE) în domeniul educației și formării pentru perioada 2010-2020 (ET 2020), cel puțin 40% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 30-34 de ani ar trebui să aibă absolvite studiile terțiare (nivelurile 5 și 6 ISCED) în anul 2020. Absolvirea facultății este o condiție necesară în contextul dorinței UE de a deține o economie bazată pe cunoaștere, deci implicit o forță de muncă cu un nivel de educație ridicat, capabilă să facă față competiției într-o piață comună. Un nivel ridicat de educație este asociat, la nivel micro, cu șansa obținerii unui venit mai mare, iar la nivel macro cu un grad înalt de dezvoltare economică (Johnstone și Marcucci, 2010). În acest sens, Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României (2008) are ca obiective pe termen mediu și lung, printre altele, situarea sistemului de învățământ și formare profesională din România la nivelul performanțelor superioare din UE, respectiv apropierea semnificativă de nivelul mediu al UE în privința serviciilor educaționale oferite în mediul rural și pentru persoanele provenite din medii dezavantajate sau cu dizabilități. Educația de masă este asociată cu democratizarea societății, cu accesul echitabil, fără discriminare, la învățământ în general și la învățământul terțiar în particular.

În ciuda importanței educației pentru dezvoltarea individuală și a societății, William K. Cummings (2007, p. 273) atrage atenția că, în societatea informațională, școala în forma ei clasică face cu greu față alternativelor informaționale (media, internet etc.), iar adolescenții se declară adesea plictisiți de școală. Edward L. Deci *et al.* (1991, p. 325) susțin că „sistemul școlar ideal este acela care are succes în promovarea în rândul elevilor a entuziasmului pentru învățare și autorealizare, respectiv a unui sens al implicării volitive în structurile școlare”. Sistemul de învățământ clasic bazat pe dimensiunea teoretică este supus criticilor, iar, mai nou, „accentul este pus pe învățare prin experiență practică și muncă” (Giarini și Malița, 2005, p. 55).

Aspectele motivaționale și atitudinea față de școală în contextul competiției internetului ca mijloc de informare alcătuiesc împreună doar o dimensiune care explică performanța școlară și dorința de a continua studiile. Veniturile familiei, sprijinul acordat de părinți copiilor, mărimea localității în care se află școala (cu sublinierea diferenței dintre mediul urban și mediul rural), distanța dintre școală și locuința elevului (măsurată prin timpul necesar pentru a străbate drumul de acasă la școală) sunt alte variabile pe care cercetările din domeniul educației le-au luat în considerare atunci când au studiat abandonul școlar sau performanța școlară. De exemplu, Xintao Fan și Michael Chen (2001) subliniază influența pozitivă a implicării părinților asupra performanțelor școlare generale ale copiilor (nu la nivelul disciplinelor luate separat). Sheldon Rothman (2001), în urma unor analize realizate pe elevii din Australia, conchide că absenteismul școlar este determinat, printre altele, de statutul socio-economic al elevului (dacă primește sau nu asistență socială), de mărimea localității în care se află școala și de originea etnică (dacă este sau nu indigen).

În România, preocupările privind accesul și echitatea în învățământul superior sunt mai vechi, având rădăcinile atât în perioada ante- și interbelică, cât și în cea comunistă (Haret, 1936/2009; Sadlak, 1990). Literatura de specialitate marchează o serie de exemple privind politicile de încurajare a copiilor de țărani și muncitori, respectiv din mediile dezavantajate, să accedă la învățământul liceal și apoi la cel superior: de la construcția de școli (vezi campaniile lui Spiru Haret în acest sens) și fondarea de noi universități, la investițiile masive în formarea personalului didactic (vezi politicile din anii '60-'80, promovate de regimul comunist din România, prin care au fost fondate institute pedagogice de formare a cadrelor didactice) și la burse speciale de studii acordate aproape tuturor elevilor și studenților (de asemenea, în perioada regimului comunist).

Deși tabloul învățământului superior din România de la sfârșitul anilor '80 ar putea să pară unul idilic, în fapt este vorba despre o imagine deformată, în condițiile în care numai 9% din absolvenții de liceu aveau acces la un loc în instituțiile de învățământ superior și la sprijinul statului (burse, cămine, facilități de transport, tabere studentești, cluburi studentești etc.) pentru a finaliza studiile. În momentul în care Revoluția din Decembrie 1989 a deschis calea masificării învățământului superior – care a îmbrăcat

diferite forme, de la apariția instituțiilor private de învățământ superior și a locurilor cu taxă în universitățile private, la creșterea numărului de specializări și programe de învățământ –, politicile educaționale privind accesul și echitatea aplicate în anii anteriori pentru un număr mic de studenți nu au putut fi extinse, ceea ce a condus la instalarea unor decalaje graduale, confirmate de o serie de rapoarte naționale și internaționale. Astfel, un studiu efectuat de Banca Mondială și Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului (2008) arată că numai 3,7% dintre tinerii cuprinși între 25-29 de ani din mediul rural au absolvit o instituție de învățământ superior, în timp ce, în mediul urban, acest procent se ridică la 27,2%¹. De asemenea, același studiu arată că instrumentele de susținere financiară a studenților din instituțiile de învățământ superior (locuri finanțate de la buget, burse, locuri de cazare în cămine, facilități de transport etc.) sunt concepute pe baza unei filosofii care datează din anii '60-'70, respectiv pe bază de competiție, ceea ce face ca cele mai mari resurse să fie îndreptate către copiii care provin din cele mai bogate familii, și nu din medii dezavantajate. Fără a contesta principiul competiției, autorii consideră că este necesar să se investigheze în ce măsură aceste instrumente mai pot fi utilizate astăzi, într-o societate în care discrepanțele dintre tinerii proveniți din mediile dezavantajate și cei proveniți din familii cu un statut social ridicat sunt atât de mari.

Studiul de față este primul dintr-o serie mai largă realizată în cadrul Proiectului POSDRU nr. 41506: „Instrumente și mecanisme de creștere și facilitare a accesului la învățământul superior bazate pe dezvoltarea parteneriatelor orizontale și verticale între instituții de învățământ, structuri centrale și locale ale sistemului educațional și actorii sociali/sectoriali” și care se derulează în perioada 2009-2012. Obiectivul general al proiectului este acela de a vedea în ce măsură sistemul de învățământ din România este capabil să funcționeze ca un element cheie al progresului și dezvoltării socio-economice durabile, prin asigurarea, în condiții de echitate, a accesului la programe de învățământ superior a copiilor proveniți din toate mediile sociale. În una dintre primele faze ale proiectului, ne-am propus să realizăm o anchetă sociologică pe bază de chestionar, având următoarele **obiective specifice**:

---

¹ Datele corespund anului 2006.

1. Cunoașterea modului în care se raportează la învățământ elevii de liceu și studenții din anul I universitar;
2. Cunoașterea factorilor care îi determină pe elevii de liceu să abandoneze școala;
3. Cunoașterea factorilor care duc la decizia elevului de liceu să-și continue studiile la nivel universitar;
4. Cunoașterea factorilor care îi determină pe studenții din anul I universitar să abandoneze studiile;
5. Cunoașterea factorilor care îi determină pe studenții din anul I universitar să intenționeze să continue, după absolvirea facultății, studiile universitare de masterat;
6. Cunoașterea modului în care evoluează în timp intenția de abandon, respectiv intenția de continuare a studiilor, de la prima clasă de liceu până la primul an de facultate.

Cercetarea s-a realizat în perioada aprilie-mai 2010 pe baza unei metodologii descrise în capitolul următor, cu ajutorul cadrelor didactice, personalului de specialitate, a studenților din cadrul SNSPA (Anexa A) și a instituțiilor partenere (Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare – UEFISCSU; Universitatea Politehnica din București; Universitatea din București). Atât în perioada de planificare a cercetării, cât și în timpul derulării acesteia, am beneficiat de sprijinul Institutului Național de Statistică al României, al Ministerului Educației, Cercetării și Sportului și al Inspectoratelor Școlare. De asemenea, dorim să adresăm și pe această cale mulțumiri universităților, liceelor, studenților și elevilor care au făcut parte din eșantion și care au contribuit la realizarea acestei cercetări (Anexele B și C). Chestionarele aplicate în cadrul cercetării se regăsesc, de asemenea, în Anexele D și E.

Studiul este disponibil integral pe pagina de internet a Facultății de Comunicare și Relații Publice din cadrul SNSPA, la secțiunea „Proiecte în derulare”.